

Кратак предговор синаксара, или збирке синаксара из Триода, коју је сачинио Ксантопул.

Никифор Калист Ксантопул је сакупио синаксаре на значајне празнике из Триода. У сваком од њих се објашњава како и где је настао, и због чега су их свети и богоносни оци овакве као данас сачинили. У некима су посебна појашњења, а почињу од недеље цариника и фарисеја и завршно са празником Свих светих.

Стихови из Триода:

Творче свега на небу и на земљи,
ти примаш од ангела Трисвету песму,
зато прими и трипеснец од људи.

Стихови: Ко живи као фарисеј далеко је од Цркве;
Христос је онај који прима унутрашње смирење.

У овај дан почињемо у Божије име Триод. Њега су лепо и како доликује саставили и испевали многи свети и богоносни оци наши, украшени врлинама и руковођени Духом Светим.

Мислим да је први од тих отаца велики ствараоц Козма овако замислио: да се три песме говоре из поштовања ка светој животворној Тројици, у великој и светој седмици страдања Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа, саставивши песме за сваки дан укратко именујући се у крајегранесију (акростиху).

Од њега и други оци, а више од осталих Теодор и Јосиф Студити (тј. из Студитовог манастира), по ревности Козме, саставили су химне и за остале недеље свете и велике Четрдесетнице и њих су прво предали (у богослужбену употребу) у Студитском манастиру.

Они су сачинили већину химни које су оци прибавили и сабрали и установили и друге (богослужбене) књиге.

Пошто је недеља васкрсни дан, она је истовремено и први и осми тј. завршни дан.

За понедељак је посебно прва химна намењена. Затим даље, за уторак друга химна, за среду трећа химна, за четвртак четврта химна, за петак пета химна, за суботу шеста химна. Осму и девету химну имају сви дани у седмици.

Као што је побожни Козма за Велику Суботу одредио четверопеснец, тако је најпосле учинио и монах Марко доцнији епископ Идрунски по наредби премудрог цара Лава.

Триод се тако назива јер има по три химне за сваки радни дан, а према потребама садржи и друга неопходна правила. Мислимо да је Триод због тих својих химни, од већине такав назив добио, а пре свега због три химне у Великој Седмици, као што је већ напред речено.

Сматра се да су наши свети оци целим Триодом хтели укратко поменути сва добра дела Божија учињена ради нас и изложити их нам свима ради подсећања:

Говори се о томе како нас је Бог створио; како смо одлучени од рајске хране; како смо одбацили заповест коју смо у рају добили ради вежбања у послушности; како смо били одбачени од Бога, због зависти Начелника злобе, врага, у виду змије и сатрвеног због гордости његове; како смо руковођени ђаволом живели удаљени од Божијих добара; како је Син и Реч Божија из свога милосрђа пострадао; како је приклонио небеса и сишао ка нама и уселио се у Дјеву и због нас постао Човеком.

Христос нам је својим примером показао како да живимо руковођени смирењем, постом и одрицањем од злих

дела, а и вршењем добрих дела да задобијемо поновно узлазак на небеса.

Говори се како је Спаситељ страдао и васкрсао и опет се на небеса вазнео; како је послао Духа Светога на своје ученике и апостоле; како су га сви они као Сина Божијег и савршеног Бога проповедали; како су божествени апостоли благодаћу Пресветог Духа заједно деловали и како су својом проповеди сабрали све народе са свих крајева света, пунећи горњи свет њима, што је била почетна замисао Творца.

Замисао светих отаца је да следеће три недеље: цариника и фарисеја, блуднога сина и милостивог оца, и другог доласка Христовог, буду као нека пред-обука и поука и као увод у смисао Триода. Треба да будемо приправни, спремни за духовни подвиг поста и да напустимо наше грешне навике.

Испред свих седмица је ова са причом о царинику и фарисеју која се назива и припремна седмица.

Као што војсковође припремају оне који хоће да пођу у телесну борбу и у бој, тако и овде чистимо и дотерујемо своје оружије и спремамо све друго што је добро. Уклањамо сваку препреку и усрдно се наоружавамо на подвиг и снабдевамо се свиме што је потребно.

Војсковође много пута пре ратног сукоба излажу речима и поукама приче којима побуђују на ревност душе војника, а одгоне леност, страх и очај и све друго што је штетно.

Тако и божествени оци предходно трубе најављујући пост који долази као војевање на демоне, да бисмо очистили наше душе спутане отровом неке дуговремене страсти. Ако ли још немамо добрих дела, да похитамо да их стекнемо и њима наоружани и опремљени да отпочнемо подвиг поста.

Пошто је прво оружије за задобијање врлина покајање и смирење, а препрека за узвишено смирење је гордост и

узношење, због тога се из божественог Еванђеља ова истинита прича као прва излаже.

Поучава нас да одбацимо фарисејеве страсти: гордост и надменост, а насупротив њима да стекнемо смирење и покајање. Ово због тога, што је прва и најгора страст гордост и надменост, због којих је и Деница са небеса пао, потамнео и ђаво постао и тако назван био. Због гордости је и родоначелник Адам отеран од рајске хране.

Овако нас поучава неки од светитеља у својим поукама: да се не узносимо над никим нити да се гордимо, него да увек будемо смирени, јер се Господ гордима противи, а смиренима даје благодат. Боље је када се грешник обрати и покаје, него ли да се праведник узноси. Кажем вам, наставља светитељ поуку говорећи: цариник је изашао из храма више оправдан него ли фарисеј.

Ова повест нас поучава: Да се нико не узноси, макар да је и добра дела чинио, него нека се увек смирава и моли Богу из душе, а ако ли и најгора злодела учини, није никада исувише далеко од спасења.

Примери су овај цариник који узима данак од кнезова и чинећи крајњу неправду купује и стиче имање, али је примљен јер се покајао. Фарисеј је био одбачен мада је својим знањем све остале превазишао.

Назив садужеј долази од именице садок а што значи праведник, јер јеврејска реч седек значи правда.

Код Јевреја беху три странке: јесеји, фарисеји и садужеји. Ови последњи нису признавали ни васкрсење, ни постојање ангела, нити пак постојање душе.

Молитвама свих твојих стихотвораца, Христе Боже наш, помилуј нас. Амин.